

Mr Petar Piskač

STRUKTURALNE PROMJENE U ROBNOJ
RAZMJENI ŠVICARSKA - JUGOSLAVIJA

UVOD

U strukturi robne razmjene Jugoslavije i Švicarske dolaze do izražaja razlike u stupnju privredne razvijenosti ovih dviju zemalja. Švicarska je relativno mala zemlja (41 293 km² ili otprilike 1/6 teritorija Jugoslavije) koja je međjutim u ekonomskom, socijalnom i političkom smislu po mnogo čemu izuzetna.

Ova mala alpska republika bez sirovina, bez povoljnih klimatskih uvjeta, bez pristupa moru, uspjela se razviti u industrijski visoko razvijenu zemlju koja ostvaruje po glavi veći dohodak od Švedske i, ako se izuzme Kuvajt kao specifičan slučaj, gotovo najviši u svijetu.

Švicarska je zemlja svjetske trgovine - u pravom smislu riječi - jedna od rijetkih čiji je udio u svjetskoj vanjskotrgovinskoj razmjeni preko 2%. Povezanost sa svijetom kroz vanjsku trgovinu jedna je od bitnih karakteristika njenog privrednog života. Vrijednost vanjske trgovine (izvoz + uvoz) po glavi u 1976. godini iznosi 4 700 dolara (isti pokazatelj za Jugoslaviju 1976. godine svega je 570 dolara).

Druga bitna karakteristika njenog privrednog razvoja je bogatstvo kapitala - Švicarska nikada nije oskudijevala kapitalom. Štednja i privredjivanje u krvi su Švicaraca. U prošlosti bile su mnoge kraljevske kuće Evrope dužnici švicarskih kantona. Neutralna pozicija i pouzdanost bankarskog sistema privlačili su (i još uvijek privlače) strani kapital, stoga je Švicarska iza New Yorka i Londona treći najveći finansijski centar svijeta.

I treća bitna karakteristika Švicarske privrede je kvaliteta proizvoda - u konkurenciji s daleko jačim privredama jedna mala zemlja mogla se dokazati jedino izuzetnom kvalitetom, pouzdanošću, visokim stupnjem specijalizacije proizvodnje. Za masovnu proizvodnju nema ni sirovinske baze, ni radne snage, ni dovoljno velikog tuzemnog tržišta, ali je zato SULZER pojam za tekstilne strojeve, BROWN-BOERY za elektrotehniku, CIBA-GEIGY za kemijsku industriju, SAURER za vozila, NESTLE za prehrambenu indus-

triju ili BALLY za obuću (da ne spominjemo satove!). Iza takvih proizvoda zakonske kvalitete stoji i visokokvalificirana radna snaga, sposobni i marljivi ljudi koji su dobro materijalno stimulirani za svoj rad. 1)

Oslonac švicarske privrede jesu izvozno orijentirane industrije: metalna, strojarska, kemijska, tekstilna, prehrambena i industrija satova. Izvozne kvote ovih industrija kreću se od 70 - 95% ukupne proizvodnje (industrija satova čak 97 - 98!). Zbog nedostatka sirovina i dosta skupih transportnih troškova Švicarska nije išla na razvoj vlastite metalurgije (a ipak ima snažnu metalnu i strojarsku industriju). Isto tako zbog uskog domaćeg tržišta nije se išlo na vlastitu automobilsku industriju, nego na uvoz automobila uz vrlo niske uvozne carine.

Švicarska je dobro iskoristila svoje političke i privredne uvjete razvoja. Pod političkim pretpostavkama misli se na dosljednu neutralnost 2) uslijed čega su u Švicarskoj svoje sjedište našle brojne međunarodne organizacije, uslijed čega su se razvili opsežni financijski poslovi (banke i osiguranje) itd.

Kad je riječ o privrednim uvjetima, treba spomenuti geografski položaj Švicarske u središtu Evrope, na sjecištu važnih transportnih puteva (taj položaj je iskorišten u toj mjeri da od robnih transporta i tranzitnih poslova s inozemstvom Švicarska ostvaruje godišnje pozitivni saldo od blizu 1 mrd SFr).

Iako ima daleko manji hidropotencijal od Jugoslavije, voda je ipak pravo blago za Švicarsku i ona proizvodi više električne energije nego Jugoslavija.

Turistička privreda donosi Švicarskoj godišnje oko 2,5 mrd SFr prihoda (1975.godine Švicarska je ostvarila pozitivan turistički saldo od 958 mil dolara, a Jugoslavija 334 mil dolara).

1) Prosječne zarade u Švicarskoj su iznad prosjeka zapadne Evrope, tako da je najveći dio stranih radnika iz SR Njemačke i Italije. Ukupno je u Švicarskoj oko 600 000 stranih radnika, od čega 26 000 Jugoslavena. Mnogi naši inženjeri, liječnici i drugi stručnjaci doživjeli su pravu afirmaciju u Švicarskoj.

2) Od Schwabenksriega 1499. i Marignana 1515.g. Švicarci nisu vodili rat i cijelih 500 godina (izuzev doba Napoleona 1798/1813) nije Švicarska bila napadnuta.

U poljoprivrednoj proizvodnji Švicarska ostvaruje prinose koji su na razini Nizozemske, Danske ili SR Njemačke. 3)

Po godišnjoj proizvodnji mlijeka Švicarska i Jugoslavija gotovo su izjednačene - 1976. godine Jugoslavija 3,6 mil tona, Švicarska 3,5 mil tona - s time da je stočni fond Jugoslavije daleko veći. Godišnja proizvodnja mlijeka po kravi muzari u Jugoslaviji je 1 366 litara, a u Švicarskoj gotovo trostruka - 3 820 litara (podaci za 1976. godinu).

Švicarska privreda životno je ovisna o vanjskoj trgovini radi uvoza sirovina i prehrambenih artikala te radi izvoza industrijskih proizvoda. Ova zemlja je razgranala svoju vanjskotrgovinsku mrežu širom svijeta i može se reći da nema zemlje s kojom Švicarska nema kakve takve trgovinske odnose. Oduvijek se zalagala za politiku slobodne trgovine, a protiv carinskog protekcijonizma, ograničenja uvoza, valutnog dempinga i drugih barijera u međunarodnoj trgovini.

Jugoslavija je tradicionalni partner u robnoj razmjeni Švicarske, iako ne toliko značajan kao zemlje EZ ili EFTA-e.

KRETANJE ROBNE RAZMJENE ŠVICARSKA-JUGOSLAVIJA

Ako pratimo strukturu robne razmjene Jugoslavije i Švicarske od 1928. godine do danas, vidjet ćemo da je sve do šezdesetih godina to bila tipična razmjena između nerazvijene i razvijene privrede u kojoj su s jedne strane zastupljene sirovine i poljoprivredni proizvodi, a s druge industrijski proizvodi, proizvodi za investicije i roba široke potrošnje.

3) U 1976. godini Švicarska ima najviši prinos krumpira po hektaru u svijetu - 382 q (Nizozemska 293 q, Jugoslavija 88 q). Prinos pšenice iste godine je u Švicarskoj 41,3 q/ha, u Nizozemskoj 54,2 q/ha, u Jugoslaviji 34,7 q/ha (Podaci su uzeti iz Statističkog godišnjaka Jugoslavije 177, str.680-681).

STRUKTURA ROBNE RAZMJENE ŠVICARSKA-JUGOSLAVIJA
1928-1960.

(u milijunima SFr tekuće vrijednosti)

Tabela 1.

Godina	Živežne namirnice		Sirovine		Fabrikati		Ukupno		Saldo +-
	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	
1928.	8,9	1,1	3,1	0,7	3,5	8,7	15,5	10,5	- 5,0
1929.	7,6	1,0	2,4	0,8	4,6	9,3	14,6	11,1	- 3,5
1930.	9,2	0,7	1,9	0,9	3,9	10,2	15,0	11,8	- 3,2
1931.	7,6	0,6	1,6	0,8	3,4	10,1	12,6	11,5	- 1,1
1932.	5,4	0,3	1,6	0,2	2,6	6,0	9,6	6,5	- 3,1
1933.	8,3	0,1	1,7	0,2	1,8	5,6	11,8	5,9	- 5,9
1934.	9,4	0,1	1,7	0,5	2,3	6,8	13,4	7,4	- 6,0
1935.	6,8	0	1,6	0,6	1,7	7,3	10,1	7,9	- 2,2
1936.	6,8	0	1,1	1,0	0,8	8,2	8,7	9,2	+ 0,5
1937.	10,3	0	1,8	0,7	1,8	9,6	13,9	10,3	- 3,6
1938.	8,8	0	0,9	0,8	1,4	10,1	11,1	10,9	- 0,2
1939.	11,5	0	4,2	0,7	3,3	5,2	19,0	5,9	-13,1
1940.	15,8	0	15,9	0,3	5,9	16,1	37,6	16,4	-21,2
1941.	9,9	0	20,0	0,1	5,8	2,6	35,7	2,7	-33,0
1942.	1,6	0	4,3	0	4,6	3,7	10,5	3,7	- 6,8
1943.	4,4	0	7,4	-	3,4	3,5	15,2	3,5	-11,7
1944.	1,7	0	2,8	0	1,5	2,0	6,0	2,0	- 4,0
1945.	0,3	-	0,3	-	0,1	0,1	0,7	0,1	- 0,6
1946.	0,9	0,1	4,8	0	0,4	3,0	6,1	3,1	- 3,0
1947.	6,1	0,2	10,3	0,2	6,7	14,2	23,1	14,6	- 8,5
1948.	12,5	0,3	11,5	2,2	9,9	35,5	33,9	38,0	+ 4,1
1949.	15,1	0	5,4	1,3	5,4	39,5	25,9	40,8	+14,9
1950.	4,7	0	4,2	0,2	5,5	27,1	14,4	27,3	+12,9
1951.	4,6	0,1	5,0	0,4	7,6	32,4	17,2	32,9	+15,7
1952.	9,3	0	5,3	0,1	7,1	36,2	21,7	36,3	+14,6
1953.	10,1	0	10,8	0,8	3,9	29,8	24,8	30,6	+ 5,8
1954.	9,4	0	10,8	1,0	4,6	32,8	24,8	33,8	+ 9,0
1955.	7,6	0	9,0	0,9	6,6	44,4	23,2	45,3	+22,1
1956.	7,8	0	10,0	0,5	8,3	40,8	26,1	41,4	+15,3
1957.	14,7	0	5,6	0,9	11,1	44,8	31,4	45,7	+14,3
1958.	12,8	0,6	4,4	2,8	7,7	53,1	24,9	56,5	+31,6
1959.	7,6	0	3,6	1,5	7,5	56,6	18,7	58,1	+39,4
1960.	8,1	0,1	3,7	3,5	8,6	76,4	20,4	80,0	+59,6

Izvor: Aussenbandelsstatistik der Schweiz (razna godišta).

Iz tabele je vidljivo da se švicarski uvoz iz Jugoslavije pretežno odnosi na živežne namirnice i sirovine, a da se ukupan izvoz gotovo poklapa s izvozom industrijskih proizvoda. Glavne stavke uvoza iz Jugoslavije su jaja, perad, ogrjevno drvo, reza na gradja, voće, kukuruz, svinje, konji, lan, konoplja, vino, ugalj, olovo i bakar.

S druge strane Švicarska izvozi u Jugoslaviju strojeve i dijelove strojeva, satove, lijekove, anilinske boje, instrumente, aparate, pamučne i svilene tkanine, sintetička prediva, sir, čokoladu i drugo.

Iz podataka se vidi i to da je Švicarska imala u pravilu negativnu vanjskotrgovinsku bilancu s Jugoslavijom sve do 1948. godine, a da nakon toga dolazi do promjene predznaka i da iz godine u godinu Jugoslavija izvozi manje, a uvozi više robe iz Švicarske. Ova tendencija nastavlja se i u narednim godinama tako da je 1975. godine negativni saldo Jugoslavije u robnoj razmjeni sa Švicarskom čak 524,8 mil SFr, a 1976. godine 381,3 mil SFr.

Šezdesetih godina dolazi do promjene u strukturi robne razmjene Švicarska-Jugoslavija u tom smislu što se i u jugoslavenskom izvozu u Švicarsku u sve većem opsegu pojavljuju industrijski proizvodi (proizvodi namijenjeni za investicije i artikli široke potrošnje). To je vidljivo iz slijedećeg prikaza:

STRUKTURA ROBNE RAZMJENE ŠVICARSKA-JUGOSLAVIJA 1960-1976.
(u milijunima SFr tekuće vrijednosti)

Tabela 2.

Godina	Sirovine		Energija		Proizvodi za inves.		Roba široke potroš.		UKUPNO		Saldo + -
	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	
1960.	14,4	28,7	0,2	0	0,1	42,3	5,7	9,0	20,4	80,0	+ 59,6
1961.	14,0	22,1	0,1	0	0,4	28,4	8,0	13,4	22,5	63,9	+ 41,4
1962.	16,7	25,9	0,1	0	0,8	34,1	12,6	8,5	30,2	68,5	+ 38,3
1963.	17,6	40,8	0,1	0	0,9	40,9	21,0	10,3	39,6	92,0	+ 52,4
1964.	14,8	43,6	0	0	0,6	34,9	30,1	11,0	45,5	89,5	+ 44,0
1965.	16,9	40,7	0	0	0,6	32,1	29,4	11,8	46,9	84,6	+ 37,7
1966.	22,1	50,3	0,8	0,1	1,0	38,1	40,6	15,7	64,5	104,2	+ 39,7
1967.	21,9	56,3	0,2	0	1,4	52,4	33,5	29,7	57,0	138,4	+ 81,4
1968.	28,8	77,6	0,4	0,1	1,4	65,3	25,8	36,5	56,4	179,5	+123,1
1969.	53,0	91,8	0,7	0,1	2,0	88,3	41,5	44,5	97,2	224,7	+127,5
1970.	59,5	106,4	0,9	0,4	3,4	109,2	51,4	58,7	115,2	274,7	+159,5
1971.	46,1	125,1	1,8	0,1	5,6	117,0	53,0	63,7	106,5	305,9	+199,4
1972.	53,0	127,1	0,7	0,2	3,3	120,5	58,3	85,5	115,3	333,3	+218,0
1973.	54,1	168,4	1,2	0,3	9,1	133,6	61,5	139,2	125,9	441,5	+315,6
1974.	58,9	256,1	2,2	2,0	7,8	189,5	63,9	162,6	132,8	610,2	+477,4
1975.	36,8	225,1	1,9	1,1	8,3	242,0	51,2	154,8	98,2	623,0	+524,8
1976.	68,2	181,8	1,7	0,4	8,7	173,7	45,7	149,8	124,4	505,7	+381,3

Izvor: Aussenbandelsstatistik der Schweiz (razna godišta).

Pored poljoprivrednih proizvoda (meso, povrće, vino, duhan i dr.) i sirovina u jugoslavenskom izvozu u Švicarsku sve značajnije mjesto zauzimaju industrijski proizvodi, kao što su odjeća i rublje, obuća, namještaj, električne mašine i aparati, skije itd.

Još 1960.godine sirovine čine 71% izvoza Jugoslavije u Švicarsku (roba široke potrošnje 28%, investicijski proizvodi i energija 1%), 1970.godine udio sirovina je 52% (roba široke potrošnje zastupljena je sa 45%, proizvodi za investicije i energija 3%), dok je u 1975.godini udio sirovina 37% (roba široke potrošnje 52%, investicijski proizvodi i energija 11%).

U narednoj tabeli prikazana je struktura robne razmjene po pojedinim vrstama roba (vrijednosno i količinski) za posljednjih pet godina:

STRUKTURA ROBNE RAZMJENE ŠVICARSKA-JUGOSLAVIJA 1972-1976. GODINE

Tabela 3.

N a z i v r o b e	1972.		1973.		1974.		1975.		1976.		1972.		1973.		1974.		1975.		1976.		
	U V O Z		T O N A		T O N A		T O N A		T O N A		M I L I J U N A		M I L I J U N A		M I L I J U N A		M I L I J U N A		M I L I J U N A		
Meso (nepreradjeno)	2 589	1 795	594	760	34	21,9	17,8	5,5	6,0	0,3											
Riblje konzerve	84	151	100	62	46	0,2	0,5	0,4	0,2	0,2											
Svježe jagode	1 069	1 304	316	173	373	1,6	2,1	0,6	0,3	0,4											
Sušeno povrće	79	110	67	73	90	2,1	1,9	1,6	1,4	2,0											
Sirovi duhan	257	27	84	130	60	1,8	0,2	0,6	1,0	0,4											
Vino (u hl)	30 010	25 167	31 279	19 022	19 628	2,6	2,6	3,6	2,0	1,9											
Rezana gradja, drvo	15 770	16 636	11 815	7 561	10 989	19,8	21,6	17,6	10,6	15,0											
Odjeća i rublje	167	241	358	295	333	8,5	13,4	25,1	22,7	19,8											
Obuća (u 1000 pari)	273	253	281	382	437	4,5	4,5	5,7	6,8	8,9											
Kemijske sirovine	646	698	1 335	1 394	1 017	6,1	1,7	4,8	5,9	4,5											
Valjano i vučeno želj.	10 890	13 219	9 195	1 881	5 177	6,3	8,6	8,3	1,3	3,5											
Bakar	1 478	1 068	812	542	401	7,0	6,3	6,3	2,0	1,6											
El.mašine i aparati	226	499	534	513	598	2,2	4,0	6,9	6,8	7,8											
Namještaj	621	783	576	570	799	2,3	3,5	3,2	3,1	3,7											
Skije i štapovi	67	41	86	48	33	1,2	0,9	1,8	1,2	0,8											
I Z V O Z																					
Strojevi (neelektrič.)	3 192	3 663	5 436	6 272	3 575	74,6	93,0	134,9	176,9	125,7											
El.mašine i aparati	1 249	777	1 972	1 026	816	39,1	34,0	49,9	54,7	38,6											
Optič.i finom.aparati	54	62	82	90	59	6,9	8,3	12,8	15,3	11,7											
Satovi (u 1000 kom)	217	237	474	261	178	11,4	14,3	26,6	16,2	10,6											
Aluminij	721	739	929	797	1 140	5,6	6,2	8,6	7,6	8,8											
Metalna roba	625	778	782	1 685	844	11,3	12,6	14,8	19,0	17,6											
Boje	1 168	1 269	1 436	1 230	1 630	27,3	28,8	40,0	35,1	38,3											
Farmaceutika	264	305	370	250	133	22,6	28,1	28,4	23,6	18,0											
Kemikalije (ostale)	11 080	11 510	16 021	20 644	7 934	53,5	72,8	104,6	107,7	85,0											
Sintetska vlakna	602	602	882	508	92	3,0	3,8	6,9	2,7	0,8											
Pamučne tkanine	134	107	73	66	34	3,9	3,2	2,7	2,5	0,8											
Juhe	255	238	215	178	133	2,6	2,7	2,9	2,4	2,2											

N a z i v r o b e	1972.	1973.	1974.	1975.	1976.	1972.	1973.	1974.	1975.	1976.	
I Z V O Z											
		T O N A						M I L I J U N A S F R			
Duhanski proizvodi	2 515	5 954	6 149	6 728	6 572	35,9	81,5	86,6	94,0	95,2	
Proizvodi od plastike	270	656	1 056	668	337	2,6	5,3	9,8	6,8	3,3	

Izvor: Schweizerische Zollverwaltung, Oberzolldirektion, Bern.

U ukupnom jugoslavenskom uvozu 1976.godine Švicarska se nalazi na 13.mjestu (udio 2,1%), dok je iste godine u izvozu na 22. mjestu (udio 0,9%). Ranijih godina taj udio Švicarske u jugoslavenskoj vanjskotrgovinskoj razmjeni bio je još značajniji, tako je 1972.godine Švicarska na 9.mjestu po vrijednosti uvoza, a na 14.mjestu po ostvarenom izvozu.

Udio Jugoslavije u švicarskoj vanjskotrgovinskoj razmjeni je slijedeći:

1972.godine Jugoslavija je na 24.mjestu u ukupnom uvozu i na 18. mjestu u ukupnom izvozu, dok je 1975.g. Jugoslavija na 29.mjestu po vrijednosti uvoza i 13.mjestu po vrijednosti izvoza.

Opseg vanjskotrgovinske razmjene između ove dvije zemlje pokazuje stalnu tendenciju rasta, s time da nešto brže raste uvoz iz Švicarske nego izvoz Jugoslavije u Švicarsku (prosječna godišnja stopa rasta švicarskog izvoza u Jugoslaviju za razdoblje 1960-1976.godine je 12,2%, dok je stopa rasta uvoza iz Jugoslavije za isto razdoblje 11,9%).

ANALIZA FIZIČKOG RASTA IZVOZA I UVOZA TE IZVOZNIH I UVOZNIH CIJENA JUGOSLAVIJE I ŠVICARSKE

Promatrajući pokazatelje o fizičkom rastu izvoznog, odnosno uvoznog volumena Jugoslavije i Švicarske u zadnjih deset godina (1967.-1976) očigledno je da se jugoslavenski izvoz i uvoz dinamičnije razvijaju od švicarskog izvoza i uvoza:

INDEKSI FIZIČKOG RASTA IZVOZA I UVOZA JUGOSLAVIJE I ŠVICARSKE 1967-1976. (1970 = 100)

Tabela 4.

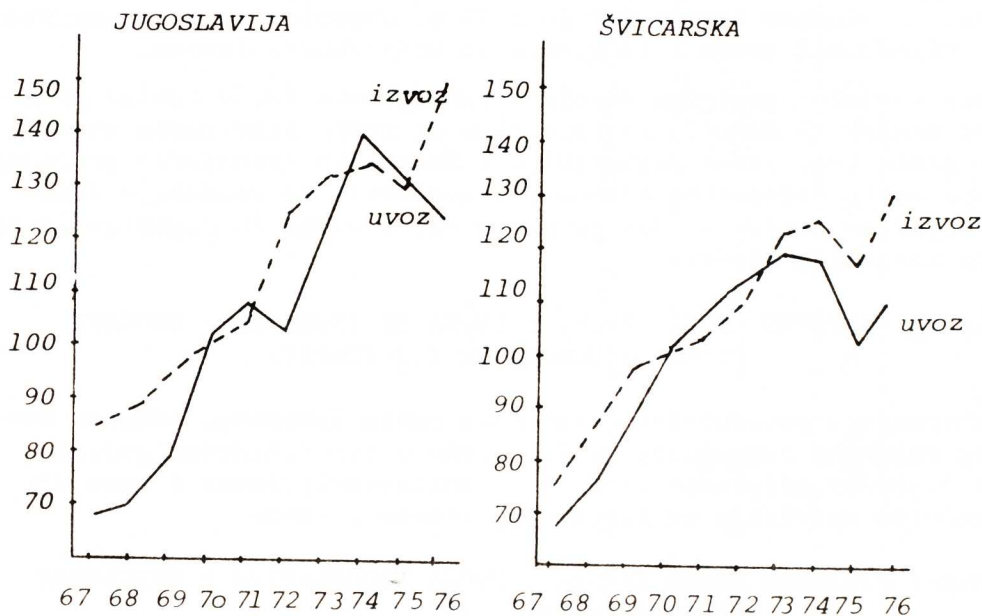
	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Jugoslavija										
- izvoz	83	85	96	100	103	121	129	131	128	147
- uvoz	68	71	80	100	109	103	119	137	133	124
Švicarska										
- izvoz	73	83	94	100	103	109	121	126	116	130
- uvoz	69	76	87	100	105	113	120	118	98	111

Izvori: 1) Statistički godišnjak Jugoslavije 1977, str.238-239.

2) "Die Volkswirtschaft" 4/77, str.12,6/75. str.12.
Eidg. Volkswirtschaftsdepartement, Bern.

Grafički prikaz indeksa fizičkog rasta ukupnog izvoza i uvoza Jugoslavije i Švicarske još bolje ilustrira razliku u dinamici kretanja vanjske trgovine dviju zemalja:

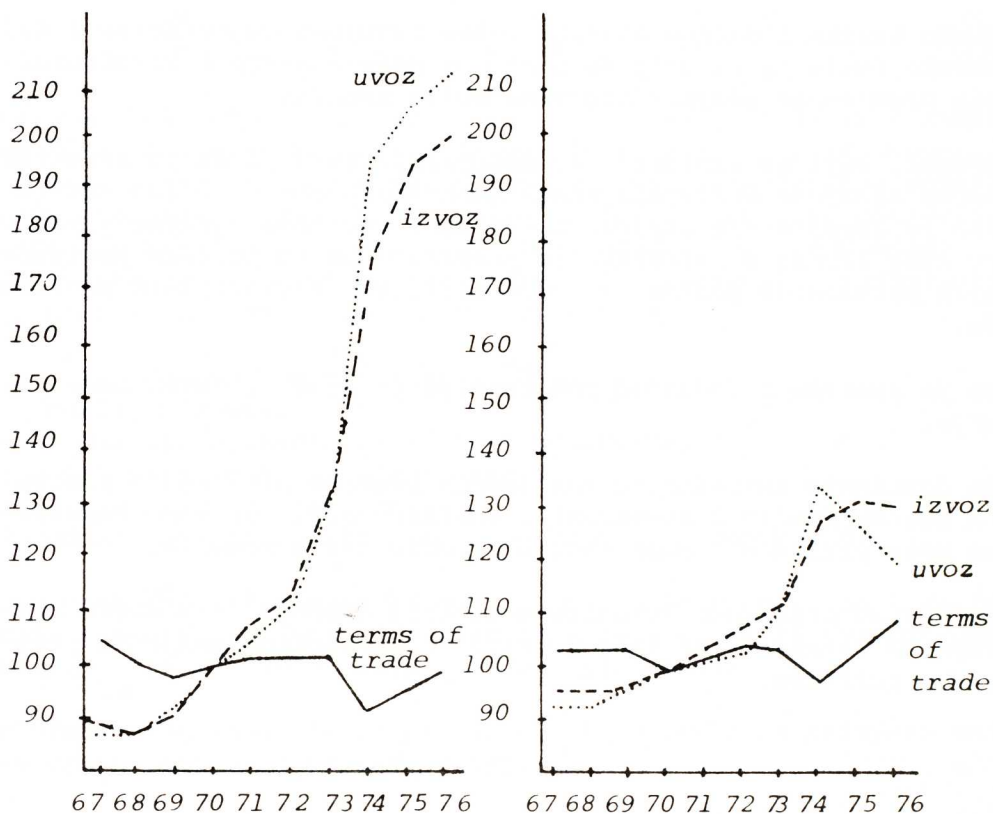
INDEKSI FIZIČKOG RASTA IZVOZA I UVOZA JUGOSLAVIJE I ŠVICARSKJE
1967 - 1976 (1970 = 100)

Razvojne linije izvoza i uvoza Švicarske mnogo su ujednačenije, a 1975. godina je i inače godina najteže recesije u Švicarskoj iza Drugog svjetskog rata (u goj godini realni bruto-društveni proizvod zabilježio je pad od 7% u odnosu na 1974. godinu).

Kretanje izvoznih i uvoznih cijena te realnih koeficijenata razmjene (tzv. "Terms of Trade") vidljivo je iz narednog grafikona:

INDEKSI IZVOZNIH I UVOZNIH CIJENA I TERMS OF TRADE
JUGOSLAVIJE I ŠVICARSKJE 1967-1976. (1970 = 100)

I ovdje je uočljivo ravnomjernije kretanje cijena Švicarske za razliku od pravog skoka cijena u vanjskoj trgovini Jugoslavije od 1972. godine nadalje. Isto tako vidljivo je da su Terms of Trade povoljniji za Švicarsku nego za Jugoslaviju. Iako od 1972. godine naglo rastu jugoslavenske cijene u izvozu, uvozne cijene imaju još brži porast, što se reflektira i na padu realnih koeficijenata razmjene 1973-1976. godine.

S druge strane Švicarski Terms of Trade zadnjih deset godina njoj su u prilog, što znači da ostvaruje povoljnije cijene u izvozu od onih uvoznih. Izuzetak je 1974. godina; što je posljedica naglog povećanja cijena nafte i naftinih derivata u

jesen 1973.godine. Indeks uvoza nafte i derivata Švicarske 1974. godine je 294,6 (1970 = 100) - pojava koja je prisutna i u razvojnoj liniji jugoslavenskih vanjskotrgovinskih cijena (pad Terms of Trade u 1974.godini uslijed ogromnog porasta uvoznih cijena).

UMJESTO ZAKLJUČKA

Ovako kratka i sažeta analiza robne razmjene Jugoslavije i Švicarske imala je za cilj da ukaže na neke aspekte u strukturalnim promjenama vanjske trgovine dviju zemalja.

Podaci, koji su iznijeti, argumentiraju tvrdnju da je struktura robne razmjene doživjela značajnu transformaciju u tom smislu što je Jugoslavija uspjela prevladati pretežno agrarnu strukturu svog izvoza u Švicarsku te plasirati na to tržište posljednjih petnaestak godina sve veće količine industrijskih proizvoda.

To je svakako i jedan od pokazatelja privrednog rasta naše zemlje.

Za donošenje značajnijih zaključaka svakako bi trebalo provesti daleko dublju i svestraniju analizu, ovako su samo naznačene neke paralele i komparacije između dviju zemalja.

Švicarsko privredno iskustvo može biti u mnogo čemu dobra podloga za razmišljanje kada je riječ o razboritom vođenju privredne politike.